

Høringsvar i forbindelse med udkast til lovforslag om ændring af lov om anvendelsen af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande m.v. (Adgang til kontrolbesøg m.v.) (bemyndigelsesloven).

Ved brev af 3. juli har Erhvervsstyrelsen anmodet en række interessenter om senest den 14. august 2020 at fremkomme med eventuelle bemærkninger til lovforslag om ændring af lov om anvendelse af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande.

Den juridiske tænketank Justitia, som har til formål at styrke fokus på og respekten for grundlæggende retsstats principper var ikke inkluderet i høringslisten, og vi er derfor først nu blevet opmærksom på lovforslaget, som har et indhold der gør det naturligt for Justitia at udtale sig herom.

Uanset vores høringssvar afgives efter høringsfristens udløb skal Justitia anmode om, at det eftersendes til departementet, således, at det kan indgå i et høringsnotat til brug fremsættelse af lovforslaget i Folketinget.

Indsamling af oplysninger

Lovforslaget medfører efter § 1 f, stk. 1, at Erhvervsstyrelsen får en meget vidtgående adgang til at kræve alle oplysninger, herunder handelsdokumenter, kunderegistre, varefortegnelser mv., som er nødvendige for gennemførelsen af styrelsens kontrol- og tilsynsopgaver.

Den foreslåede adgang til oplysninger går efter Justitias opfattelse langt videre end hvad den bagvedliggende EU-forordning kan begrunde. Adgangen til at kræve oplysninger udleveret, synes ikke at være begrænset til virksomheder, til hvem der er udstedt udførselstilladelser eller virksomheder der producerer eller eksporterer produkter omfattet af EU's dual use forordning.

Efter lovforslaget synes det endvidere uklart om Erhvervsstyrelsen vil kunne kræve adgang til alle informationer, som en virksomhed eller dens ansatte måtte ligge inde med, herunder kommercielle hemmeligheder og oplysninger, som af hensyn til tredjemand er belagt med en fortrolighedsklausul. En så vidtgående beføjelse til Erhvervsstyrelsen synes at være betænkelig af hensyn til erhvervsvirksomhedernes retssikkerhed. Oplysningspligten bør derfor begrænses til oplysninger af direkte relevans for en virksomheds overholdelse af pligterne i dual use forordningen.

Kontrolbesøg uden rettens kendelse

I henhold til § 1 f, stk. 2, tildeles Erhvervsstyrelsen en udvidet adgang til at foretage kontrolbesøg hos virksomheder, der beskæftiger sig med dual-use produkter/aktiviteter.

Erhvervsstyrelsen kan "til enhver tid mod behørig legitimation" få adgang til at foretage kontrolbesøg til brug for kontrol- og tilsynsopgaver. Dette indebærer, at der kan foretages kontrolbesøg uden forudgående varsling hos de pågældende virksomheder. Da der er tale om en ganske indgribende foranstaltning, skal proportionalitetsprincippet til enhver tid overholdes. Det fremgår da også af lovforslagets bemærkninger, at denne hjemmel alene skal anvendes af Erhvervsstyrelsen i tilfælde, hvor det er styrelsens vurdering, at formålet med kontrolbesøget ville blive forspildt, hvis kontrolbesøget blev varslet. Justitia er enig i, at hensynet til virksomhedernes retssikkerhed tilsiger,

at det klare udgangspunktet må være, at kontrolbesøgene varsles på forhånd, i det omfang det er muligt.

Af lovforslaget fremgår at både varslede og uvarslede kontrolbesøg skal kunne foretages uden rettens kendelse. Denne del af lovforslaget rummer efter Justitias opfattelse betydelige retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, da tvangsindgreb af denne karakter efter grundlovens § 72, som udgangspunkt alene bør kunne foretages på baggrund af en kendelse afsagt af en domstol.

En fravigelse af dette udgangspunkt kræver meget tungtvejende grunde, som ikke ses at foreligge i dette tilfælde. Der ses ikke i lovforslagets bemærkninger at være tilvejebragt nogen form for dokumentation for nødvendigheden af, at Erhvervsstyrelsen tillægges så vidtgående beføjelser. Erhvervsstyrelsen har allerede nu mulighed for, i tilfælde af en konkret mistanke, at overgive sagen til SØIK med henblik på at denne institution i overensstemmelse med retsplejelovens regler, og efter forudgående dommerkendelse, kan gennemføre et uvarslet kontrolbesøg med ransagning.

Da der ikke er dokumentation for et reelt behov for den foreslåede lovændring, og da den omstændighed, at der har været stor mediemæssig og politisk interesse navnlig om en enkelt sag, hvor myndighedernes sagsbehandling ikke kan karakteriseres som optimal, kan efter Justitias opfattelse ikke begrunde en fravigelse af grundlovens § 72.

Der henvises i øvrigt til Justitias analyse af 15.marts 2017" Boligens ukrænkelighed- offentlige myndigheders adgang til privat ejendom uden retskendelse" Analysen er tilgængelig på Justitias hjemmeside www.justitia-int.org.

Lovforslaget er angiveligt fremsat med henblik på at Danmark skal opfylde sine pligter efter EU's dual use direktiv. Justitia finder det i denne sammenhæng relevant at henlede opmærksomheden på, at der inden for EU-retten gælder et proportionalitetsprincip, som indebærer, at indholdet af en regulering ikke bør gå videre end påkrævet for at nå de opstillede mål.

Sammenfattende må Justitia derfor konkludere, at tungtvejende hensyn til erhvervsvirksomhederne retssikkerhed gør det betænkeligt at gennemføre lovforslaget i den foreliggende udformning.

Henrik Rothe

Projektleder.

Adjungeret professor CBS.